

вибори, на іншій — все ще під диктовку традиційних, комуністичних ще тоді структур. Згодом з'явився фактор фінансового впливу на виборця. Тобто кожні наступні вибори стали дорожчими та розвинутими, адже застосовувались технології агітації.

Потім на все це наклався ще фактор пропорційної виборчої системи, за якою в нас обиралася половина депутатів. Ця система гарна, але для цього треба застосувати її правильний варіант і робити її чесною. В нас, на жаль, із самого початку придумали застосовувати фактично продаж місць у списках. І це ключовий фактор, який спотворив індивідуалізацію народних депутатів.

Як підсумок, **кожне наступне скликання мало менше яскравих депутатів-особистостей, які діють самостійно, привносять своє індивідуальне в роботу парламенту.**

Потім на це наклався ще одна проблема, особливо в останні скликання, коли були застосовані технології позбавлення парламенту суб'єктності. Ці технології дуже прості, наприклад, партійна монобільшість. Здавалося, прекрасно: нарешті ми маємо партійну більшість у парламенті, і вона може повести країну організованим рухом.

Але з самого початку було придумано, що фракція "Слуги народу" була **поділена випадковим чином на групи** по 15 депутатів, які ніяк між собою не були зв'язані ні тематично, ні регіонально, ні просто випадково. В кожній групі був визначений старший, тобто фактично наглядач за ними. І таким чином їм було запропоновано працювати, але в такій системі неможливо виробляти своє бачення, бо їх нічого не пов'язувало.

Якби їх зробили тематично, наприклад, окремо об'єднали тих, хто займається політико-правовими питаннями, окремо економічними чи гуманітарними, тоді ці групи могли б виробляти політику великої фракції.

Але якщо це були **групи людей, випадково сформованих, то вони не мали нічого спільного між собою і не мали суб'єктності та шансу впливати. Це було свідомо зроблено для того, щоб вони сильно не думали, а тільки отримували команди через свого координатора.**

Подібні методи приводили до того, що з кожним наступним скликанням у нас замість того, щоб якість парламентаризму зростала, вона швидше падала або принаймні не зростала.

— А що для вас означає парламентський контроль і яку роль він має для роботи Ради?

— В демократичній країні парламент є представником народу. Він має повноваження ухвалювати закони і забезпечувати їх виконання. Для того, щоб це спрацьовувало, і є поняття парламентського контролю, чи вірніше повноваження в парламенті здійснювати парламентський контроль. У парламенті зібрані всі точки зору, які існують в народі. Він формує більшість, яка утворює уряд, а той має реалізовувати політику цієї більшості, і це надалі потрібно контролювати.

Треба дивитися, чи всі міністри реалізують політику, яка сформована в коаліційній угоді і яка повинна відображати передвиборчу програму партій, яка сформувала цю коаліцію. В цьому і є суть парламентського контролю — в першу чергу контроль за реалізацією політики, яка пообіцяли депутати виборцям.

— А якщо в нас немає коаліції, а є монобільшість?

— Це тільки все спрощує. Партія так само йшла на вибори з програмою, вона здобула більшість, і їй не треба ні з ким вступати в компроміси; ділитися — це навпаки завжди спрощує.

Але все рівно в неї є виборча програма, є обіцянки виборцям. Вона повинна сформувати уряд, який повинен написати програму діяльності Кабміну, яка базована на цій виборчій програмі. Вона повинна контролювати далі, як уряд реалізує цю програму.

Читайте також: **Операція «Тиша»: як новий законопроект "слуг народу" та ОПЗЖ пропонує лікувати журналістів (і свободу слова)**

“Уряд у нас працював у законодавчому вакуумі”

— Як ви, депутат кількох скликань, користувалися інструментами парламентського контролю?

— Я був депутатом II і III скликання, в ті часи з цим було не так просто. По-перше, в II скликанні тільки на фактично третій рік повноважень ухвалили Конституцію в 96-му році. По-друге, щоб вона працювала, мав бути розроблений і ухвалений величезний пакет законів. Тоді фігурували цифри 56-57 законів.

Одним із ключових напрямків реалізації Конституції є організація виконавчої влади. Мали бути ухвалені закони про Кабінет міністрів, про центральні органи виконавчої влади, про місцеві державні адміністрації та ціла низка інших. Я, до речі, відповідав у Комітеті з питань правової політики за закон про Кабінет міністрів. Цей закон мав два альтернативних проекти — один внесений урядом, який фактично нічого не міняв. Як був радянський уряд, от вони хотіли, щоб все так далі й працювало — відносини з парламентом і президентом. Складалось враження, що Конституції для них не існувало, вони просто описали те, як звикли в Радянському Союзі, і хотіли продовжувати в такому ж стилі.

Другий законопроект був підготовлений робочою групою нашого комітету, де були депутати, науковці. Була конкуренція цих двох законопроектів. І Верховна Рада трьох скликань вісім разів ухвалювала це питання, а президент Кучма застосовував до нього вето, а в Раді не було голосів, щоб його подолати. Верховна Рада вносила зміни, направляла знову на повторний розгляд і підпис президенту і так далі. Відсутність

цього закону фактично не давала можливість цим технологіям працювати по-новому.

Більше того, в дискусіях я пояснював, чому потрібний цей закон, а представники Кабміну прямим текстом говорили: *“Так ви якось там так написали, що уряд буде сильно від парламенту залежний. А нам цього не треба”*. І от **такі дискусії породжували те, що цього закону взагалі не було до 2007 року. Уряд у нас працював у законодавчому вакуумі.**

— **Як, за вашими спостереженнями, змінився парламентський контроль з часів перших каденцій до теперішнього скликання? Що тоді працювало краще, а що зараз?**

— Відбувалося постійне наростання знань, зарубіжного досвіду інших парламентів. Усе більше було перекладено різних матеріалів, депутати їздили в інші парламенти на міжнародні форуми і дізнавалися, як це працює в інших країнах. Ці знання збагачували депутатів. Багато з них реально хотіли щось впровадити у нас. Але для цього була потрібна політична воля, і не лише окремих депутатів, а й президента, який підписує закони і часто суттєво впливає на діяльність уряду.

Були різні ситуації. Наприклад, було так зване співіснування в змішаній республіці — президентсько-парламентській. Інколи виникає ситуація, коли президент і більшість парламенту є з різних політичними орієнтаціями. І в нас це був період, коли президентом був **Віктор Ющенко**, а в парламенті спочатку більшість сформувала Партія регіонів разом із соціалістами. Тоді було явне протистояння, на жаль, обом сторонам тоді не вистачало елементарної культури.

Нормально, що є політичне протистояння, добре, що тоді уряд наполіг на тому, що президент не має права давати доручення уряду. Але багато процедур тоді були дуже некрасиві. Президент кожного разу критикував уряд, не завжди конструктивно. Натомість уряд пробував відомстити президенту не завжди коректно, критикуючи його. І спроб знайти сферу, в якій вони можуть співпрацювати, в принципі не було. Вони замість цього весь час думали, як вставити палки в колеса один одному, щоб ні той, ні той нічого не досягнув.

Потім був другий етап, 2008-2009 роки, коли відбулися дострокові парламентські вибори, більшість у Раді змінилася. Здавалося б, є союзники при владі — і президент, і більшість в парламенті. Але стався міжособистісний конфлікт між президентом Ющенком і прем'єр-міністром **Юлією Тимошенко**. І вони знову влаштували приклад багатьох анекдотичних ситуацій, як ставити палиці в колеса одне одному, і це була їхня їхня мета.

Читайте також: **Які наслідки відкриття владою виїзду за кордон чоловікам віком від 18 до 22 років**

“Насправді монобільшість нічого не вирішує. Вона тільки для того, щоб швидше чи повільніше голосувати і штампувати рішення”

— **Зараз часто приклад коаліції протиставляють монобільшості, але, як бачимо, коаліція не завжди призводить до злагодженої роботи, а навпаки викликає політичну кризу.**

— Вважається, що монобільшість у парламенті завжди все спрощує: одна партія приходиться із чіткою програмою, їй не потрібно ні з ким домовлятися, вона формує уряд, ухвалює закони, уряд їх виконує і, здавалося б, все працює. У нас це, на жаль, відбулося не зовсім так.

З самого початку замість того, щоб організувати таку роботу, оскільки лідером цієї партії був переможець президентських виборів президент Зеленський, він з перших днів роботи IX скликання парламенту навпаки вживав заходи з нейтралізації впливу парламенту на політику. Тобто він ставив питання таким чином, що ви, шановні депутати, тільки для того, щоб голосувати за те, що я вам скажу.

Можливо, він так не повторював вголос, але так жалілися депутати, так ми бачили по багатьох ситуаціях. Він вносив законопроекти, навіть про зміни в Конституції, ніяким чином ні з ким їх не обговорюючи попередньо.

Він у перший день роботи нового скликання цього парламенту ініціював голосування за повне скасування депутатської недоторканності в Конституції. І при цьому ще й досить довго так фарисейськи наголошував, що одночасно позбавив парламент недоторканності і прийняв закон про імпічмент президента.

Якби він вніс зміни у статтю 80-ту Конституції щодо недоторканності, як зміни у 111-ту статтю щодо імпічменту президента, зробивши його реальним, то це було б чесно. А насправді це був відвертий обман. Закон про імпічмент нічого не вирішував. Імпічмент у нас залишається нереалістичним, тому що так виписано в 111-ій статті Конституції.

Це все разом породило ситуацію, при якій звернули увагу, що **насправді монобільшість нічого не вирішує. Вона тільки для того, щоб швидше чи повільніше голосувати і штампувати рішення, які їм нав'язує то президент, то уряд, який знову ж таки більше підконтрольний президенту.**

Тут принципово наголосити ще на одному. Інколи звертають увагу, що вся проблема була в монобільшості, або ж що президент і більшість парламенту з однієї партії. Ні, це нормальна ситуація. В багатьох країнах дуже радіють, коли так стається. Тому що тоді є можливість робити якісь прориви, швидкі реформи і так далі.

У нас проблема була в тому, що **президент постійно плував правові інструменти і правила**, яких він повинен дотримуватися. Політичні домовленості не можуть підмінювати правові інструменти. Це означає, що він може як завгодно спілкуватися з

прем'єр-міністром — може його в чомусь переконувати чи просити, але після цього кожен повинен робити свою роботу, яка визначена в Конституції. Тобто президент у випадках, визначених Конституцією, підписує укази і не має права підписувати доручення уряду. І ще й хвалитися ними постійно: *"Я доручив", "Я сказав"*. Уряд повинен ухвалювати свої рішення. Так, вони можуть бути на виконання побажань президента, але це їхня політична домовленість. Правове оформлення має бути відповідно до Конституції. Парламент повинен ухвалювати закони, президент — їх підписувати, а не викидати в смітник.

На сьогодні приблизно 54 закони за останні п'ять років **не підписані президентом**. І ніхто навіть не знає чому. Інколи ми здогадуємося, чуємо якісь відгукки, але інколи взагалі не знаємо, чи в нього часу немає, чи йому не сподобалося щось у цьому законі...

— Чи відчували ви тиск від влади в різні часи, коли були нардепом?

— Звичайно, було. Були конфліктні ситуації, були такі моменти, коли це справді можна назвати тиском. Вже згадував, що я відповідав у комітеті за законопроект про Кабінет міністрів, який Верховна Рада постійно ухвалювала, а президент ветовав. Звичайно, це не подобалося президенту і тому з цього приводу зі мною проводилися різноманітні бесіди. Це було все-таки в досить коректних і нормальних рамках.

Бажання якимось чином мене переконати від різних посадових осіб проявлялося. Особливо в II скликанні парламенту.

Я був депутатом від Народно-демократичної партії, яку вважали партією, яка підтримує президента Кучму. І **Валерій Пустовойтенко** (*голова НДП, прем'єр-міністр України з липня 1997 року по грудень 1999 року, — ред.*) був довший час на різних посадах у Кабінеті міністрів, потім прем'єр-міністром. От вони з **Анатолієм Толстоуховим** (*міністр Кабінету міністрів з 25 липня 1997 по 9 грудня 2010 (з перервами), — ред.*) проводили зі мною бесіди: *"Ну ми ж в одній партії, ну що ж ми не можемо домовитися?"*.

Я кажу: *"Я дуже хочу домовитися. Я можу навіть вам запропонувати компроміс. От дивіться, цим можна знехтувати, а це треба врахувати, цю вашу пропозицію у вето президента не можна враховувати, вона не відповідає Конституції"*. Таким чином ми не раз розмовляли.

Валерій Пустовойтенко колись ключову фразу сказав: *"Горе, ти прийди до мене в кабінет, посиди, подивися, що я роблю. Що ти пишеш тут?"*. Я кажу: *"Валерій Павлович, так я пишу, щоб ви не робили те, що ви робите сьогодні, бо це вам залишилося з радянських часів. Ви маєте подивитися, що роблять прем'єр-міністри в демократичних країнах. Це і написано в цьому законі"*.

Ми не досягали згоди все-таки.

Другий приклад був більш гострий. Коли ухвалювали рішення про створення податкової поліції. **Микола Азаров** тоді очолював Державну податкову адміністрацію, він ходив по парламенту і просував цей закон. В результаті він з усіма подомовлявся, і багато депутатів відкликали свої поправки. Мої поправки і ще групи депутатів залишилися, і вони не давали остаточно гладко провести в другому читанні цей закон.

Власне, мої поправки реалізовували компроміс, до якого тоді домовлялись, і нашій фракції здавалося, що це краща модель, більш обережна, яка давала менше можливості податковій поліції для зловживань і тиску на бізнес.

Але це не подобалося Азарову. І от дзвонить колись до мене голова Львівської адміністрації, запрошує в гості і каже: *"Я признаюся, отримав завдання знайти спосіб вас переконати. Але ми подивилися, у вас бізнесу нема — немає, за що карати. То я вирішив із вами просто поговорити. Може, ви все-таки домовтеся з Азаровим, бо так на нас тисне"*.

Були різні моменти. Наприклад, пропозиції: *"Перейди в нашу фракцію — матимеш трикімнатну квартиру в Києві або 100 000 доларів"*.

— Це, мабуть, період, коли в Раді з'явилися тушки?

— Десь у III скликанні ці речі тільки почали появлятися. Я, звичайно, звів це все на жарт, поллескав по плечу колегу, який мені це пропонував, і залишився в своїй фракції, але були різні інші варіанти.

Читайте також: **Як українські чиновники та "слуги народу" втікають за кордон і що їм загрожує**

— Можливо, пригадаєте випадок, коли парламентський контроль не дав результату?

— Досить багато моїх законодавчих ініціатив дуже довго йшли до позитивного результату. Наприклад, **закон про адміністративну процедуру**, який починався готуватися в час, коли я ще був народним депутатом. Перша робоча група була створена в 1999 році, потім він вносився перший раз у парламент у 2008 році, але ухвалений був тільки вже цим скликанням під величезним тиском ЄС. Інакше, нічого не виходило. Два роки вже, як він ухвалений. Тому більше 20 років.

— А а в чому була проблема? Чому він не рухався?

— Спершу різні представники виконавчої влади дуже не хотіли, щоб їхня діяльність була врегульована законом про процедуру. Що таке адміністративна процедура? Це так само, як у судах є процесуальний кодекс, і все, що відбувається в суді, відбувається строго (*дотримуючись — ред.*) букви цього кодексу. Але в усіх розвинутих країнах так само працює виконавча влада, і це називається адміністративна процедура.

Громадянин звертається за реєстрацією, наприклад, дозволу, ліцензії тощо, і це

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

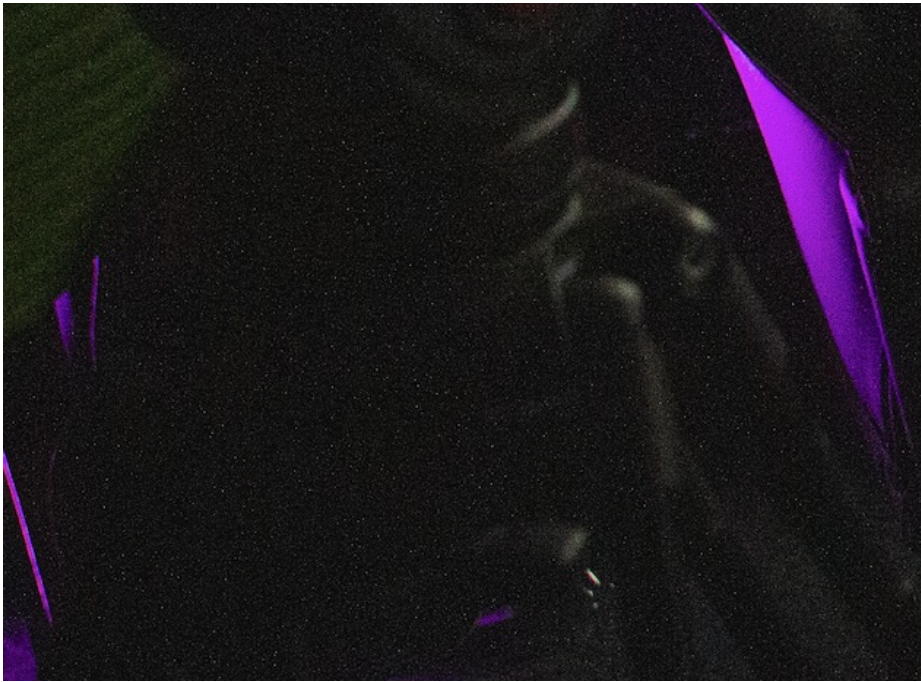
РЕКЛАМА

означає, що чиновник не вирішує, як йому заманеться. Хоче сьогодні або післязавтра, а кожен крок чиновника врегульований адміністративною процедурою. Він повинен у кожній ситуації вирішити проміжні питання, залучити тих, кого це стосується.

І чиновники цього категорично не хотіли. Більше того, коли закон був нарешті прийнятий, то почалася хвиля законопроектів під умовною назвою про виведення нас із дії цього закону. Ми мусили писати скарги в Брюссель, щоб уряд почав нарешті впливати на підлеглі йому структури.

“До політичних посад не можна застосовувати ні адміністративну відповідальність, ні трудове законодавство чи інші стягнення”

— Чи допомагає народним депутатам, на ваш погляд, “година запитань до уряду” отримувати відповіді, чи це більше для галочки?

— Це дуже важливий інструмент. У різні періоди вона проходила по-різному, трішки змінилась процедура. Дуже важливо, щоб обидві сторони ставилися до цього серйозно, а не відбували просто номер, бо так написано і це треба відбути.

Коли є визначений час, і уряд знає, що повинен прийти в парламент і відповісти на всі питання. Коли депутати знають наперед, коли буде таке засідання і всі до цього готуються. Тоді ця розмова має шанс бути набагато змістовнішою і ефективнішою. Це практика, поширена в багатьох парламентах світу, її треба вдосконалювати і використовувати.

— Нещодавно Верховна Рада проголосувала штрафи за неявку міністрів у Раду. На ваш погляд, наскільки цей механізм буде дієвим?

— Звичайно, це смішно виглядає, бо до політичних посад не можна застосовувати ні адміністративну відповідальність, ні трудове законодавство чи інші стягнення. Це просто смішно, це гра в дитинство.

— Наскільки дієвими були депутатські запити та звернення у вашій практиці? Чи змінилася їхня ефективність із часом?

— Звичайно, використовувалися. Кожне звернення виборців, як правило, трансформувалося в депутатське звернення і переадресовувалося комусь для розгляду. Не секрет, що виборці люблять звертатися з багатьма питаннями, дуже далекими від того, що робиться в парламенті. І дуже локальними. І народний депутат не має можливості якимось чином безпосередньо щось вирішити. Тому єдине, що депутати мають можливість (*зробити — ред.*) — переадресувати звернення в орган, який має до того відношення.

Чи було це ефективно? Частково. Звісно, якщо шанс вирішити якимось чином є, то чиновники, як правило, в мій час завжди намагалися задовольнити клопотання депутата, якщо для цього є реальні підстави.

Але поступово вплив зменшувався. Зараз депутати жаліються, що на їхні звернення вже взагалі ніхто не реагує. В часи мого депутатства чиновники не дуже відрізняли владу й опозицію і звернення народного депутата — це все-таки було для них серйозним документом, і вони його, як правило, відпрацьовували.

З депутатськими запитамі у нас завжди було трохи складніше. Чесно кажучи, цей інститут у нас взагалі трошки калікуватий. На відміну від звернення, депутатський запит — це звернення ніби цілому парламенту. За нього голосує парламент, а це означає, що відповідь має бути зачитана, обговорена, можливо, прийнято якесь рішення і так далі. Цього в нас взагалі ніколи не було. Їх тільки зачитують при направленні, а коли приходить відповідь, взагалі про це не повідомляється.

Читайте також: **Чому показна розкіш золотих унітазів стала ознакою влади в країні**

— Чи користувалися ви даними Рахункової палати? Це реально допомагало чи залишалось винятково на папері?

— Рахункова палата є дуже важливим органом, подібні органи є практично в усіх демократичних країнах, але по-різному називаються. Завжди є якийсь орган, який здійснює аудит фінансової діяльності уряду, і цю інформацію доповідають у парламенті. Вона є життєво необхідна для кваліфікованих рішень щодо ухвалення нового бюджету. І це є форма парламентського контролю, бо депутати завдяки цим висновкам аудиту фактично мають можливість отримати об'єктивну інформацію про витрати публічних коштів.

Крім того, вони можуть на їхній основі планувати своє голосування на майбутнє за

бюджет на наступний рік. Тому це дуже правильний інструмент, він у нас поступово посилюється.

Не дуже виконавча влада любить, щоб їх перевіряли. Але наша Рахункова палата поступово крок за кроком посилюється, для цього були розширені її повноваження спеціально змінами в Конституцію. І ставлення депутатів до цього інструменту також з часом стає серйознішим.

— Що, на вашу думку, потрібно зробити, щоб суттєво підвищити парламентський контроль, щоб він був ефективнішим і насправді служив людям?

— Важко знайти якийсь інструмент вирішення самого парламентського контролю. Насправді це дуже складний взаємопов'язаний клубок питань. Починати його треба з політичної організації в самому суспільстві.

Допоки в нас люди не будуть членувати в партіях, платити внески, щоб ці партії існували, забезпечувати демократію в цих партіях всередині, доти в нас партії існуватимуть у формі фанклубу якогось вождя або групи підтримки олігарха, доти у нас не з'явиться адекватний парламентаризм і ефективний парламентський контроль.

Треба починати з того, які у нас партії, яке законодавство, як вони працюють. Далі виборча система, наскільки вона забезпечує представництво інтересів, чи обираються кращі представники за принципами меритократії в парламенті. Потім — як організований сам парламент всередині, чи є можливість для самореалізації депутата. А потім уже чи парламент формує уряд. Тільки тоді, коли парламент формує уряд, він повноцінно буде його контролювати.

А якщо в нас останні чотири уряди не формувалися взагалі прем'єр-міністрами? Тобто вже був список уряду, узгоджений всіма політичними гравцями — президентом, лідерами фракцій і так далі, але не могли знайти прем'єр-міністра.

А де ж, а де пропозиції фракцій? Де зустріч уже призначеного прем'єр-міністра з майбутнім членом уряду, щоб домовитися, як ви будете співпрацювати? Цього немає в принципі. Тому в цій ситуації надіятися, що, коли у нас таким чином з'являються уряди, буде ефективна співпраця уряду з парламентом, просто немає шансу.

— Ще один важливий аспект парламентського контролю — уповноважені Верховної Ради з прав людини, з української мови, а нещодавно з'явився ще з прав військових. Наскільки це, на ваш погляд, важливий інструмент для парламенту?

— Не ми придумали цей інструмент, ми запозичили його з практики інших демократично розвинутих країн. Він працює дуже добре в багатьох країнах, і він має всі шанси добре працювати і в нас. Але для цього треба кілька умов.

По-перше, саме законодавство в нас не найгірше. Воно дає всі можливості для того, щоб уповноважений з прав людини міг бути ефективним. Але далі починається другий крок — кого ми призначаємо на посади уповноважених.

У мене завжди виникає питання: чому ми ні разу не взяли авторитетного правозахисника, який в нас є в країні (їх немало), і не призначили на посаду уповноваженого з прав людини. Потрібно сумістити зміст і форму.

Друга проблема — коли в нас з'являються нові уповноважені, отут мені видається, є трохи правова колізія. Уповноважений з прав військовослужбовців, наприклад, дуже впливовий посадовець у Німеччині. Там у нього навіть окреме місце в парламенті, де він постійно сидить і всі до нього можуть звернутися.

Але в нас є наша Конституція, ми живемо не за німецькою — цю ідею треба було вписувати в нашу Конституцію. Мені здавалося, що було б набагато ефективніше ввести цю посаду як заступника в систему уповноваженого з прав людини при Верховній Раді.

У нас є прецеденти, коли вводяться по напрямках різні уповноважені, але використовується загальна легітимність уповноваженого з прав людини, яка визначена Конституцією. Цього не зробили. Він запроваджений взагалі без будь-якого зв'язку з уповноваженим з прав людини, але в Конституції в нас немає такої посади.

Читайте також: **"Слуги народу" разом з ОПЗЖ розпочали нову атаку на антикорупційну систему та правосуддя**

— Ви неодноразово згадували про те, як змінилось ставлення до депутатів, про політичну вагу запитів і звернень. І загалом ставлення до діяльності депутатів як політичних акторів змінилось в суспільстві та в урядовців. У чому, на ваш погляд, природа цієї зміни? Ставлення до депутатської діяльності девальвується, змінюючись на гірше?

— Без сумніву, відбувається девальвація ролі члена парламенту в нашій країні. І це відбувається з двох сторін. З одного боку, в цьому винні самі депутати, які дають багато підстав для, м'яко кажучи, неповаги до них з боку виборців своїми корупційними чи антидержавними вчинками.

Ми маємо дуже багато таких прикладів у нашій історії. І все це, звичайно, девальвує роль депутата і парламента загалом. З другого боку, на це накладається **постійне бажання всіх президентів завжди принизити парламент.**

Це протистояння між президентом і парламентом почалося чи не з перших днів існування посади президента в нашій країні. Наприклад, вже був конфлікт між президентом **Леонідом Кравчуком** і головою Верховної Ради **Іваном Плющем**. І цей конфлікт вже тоді призвів до дострокових парламентських і президентських виборів у 94-му році.

У часи президентства Кучми знову ж таки було багато таких моментів протистояння.

Це було свідченням слабкості нашої політичної системи.

Президенти як одноособові органи влади швидше опановували владу, формували свої команди і могли бути більш ефективними у виробленні позиції. А парламент, особливо на початках, багато років взагалі був не структурований. В парламенті спочатку взагалі не було фракцій, не було розподілу на більшість і опозицію.

З парламентом було об'єктивно складно працювати. І замість того, щоб докладати спільних зусиль, вдосконалювати законодавство, ми надто пізно прийняли правильний маломальський закон про партії. Надто пізно запровадили фракції в парламенті.

Наприклад, наші західні сусіди, здобувши демократію в 90-му році, все це зробили одночасно. В них одразу з'явилося нормальне законодавство про партії, вибори та парламент. І там все це почало працювати набагато ефективніше, і парламент швидко зміг навчитися власне бути парламентом. А в нас все це так розтягувалося, за кожну зміну треба було боротися роками, а в цей час хтось у президентських офісах чи урядових кабінетах казав: *"Та нам і не треба, щоб парламент був сильно суб'єктний"*.

Плюс ЗМІ часто використовувалися й свідомо дискредитували парламент. **Будь-яка проблема в парламенті роздувалася, а коли парламент робив щось корисне, захищав законність, захищав незалежність України, про це мовчали. І все це призводило до того, що, на жаль, ця девальвація у нас відбувалася.**

І сьогодні, якщо подивимося на соціологічні опитування, то побачимо, що довіра до парламенту є одна з найнижчих. Здається, уряд має навіть більшу довіру, ніж парламент. І це насправді парадоксально, адже уряд мав би бути похідним від парламенту.

— Ви вірите в те, що цьому скликанню парламенту вдасться відновити суб'єктність?

— Для того, щоб це відбулося, по-перше, повинна бути якась політична самовизначеність, адже будь-яка суб'єктність у парламенті може відбуватися на основі політичної кристалізації. Я сьогодні не бачу ніяких підстав для того, щоб депутати якось себе політично самовизначали і займали більш активну позицію.

Мені здається, навпаки: як тільки на горизонті з'являється шанс, що може бути якась зупинка у війні і скасування воєнного стану і відтак парламентські вибори, то депутати навпаки починають дивитися, куди пристроїтися.

Навіть, якщо подивитися соціологію, в нас немає назв партій, переважно кажуть: *"Партія такого-то"*. Це парадокс, здавалося б, але, на жаль, ця зруйнованість політичної структуризації в суспільстві, вона фатально впливає на спроможність парламенту, на його можливість бути суб'єктом.

Якщо парламент зараз якимось чином посилить свою суб'єктність, я вважатиму це чудом. Це буде дуже добре, але я вважатиму це чудом.

—

Олександр Саліженко, опубліковано у виданні Руху ЧЕСНО

Читайте також:

- **НАБУ закликає нардепів не голосувати за руйнівний для держави законопроект №12439. Автори - вороги українців Бужанський і Мамка, замовник - офіс президента**
- **Аналіз: Що українцям пропонує Зеленський в новому законопроекті щодо повернення незалежності НАБУ і САП?**
- **Суркіс, Львовчкін, Мамка, Мамоян: список нардепів - ворогів народу України, які не підтримали заборону РПЦ**
- **Відмивання коштів, незаконне збагачення, "відкати", корупція - є й така "діяльність" депутатів Верховної Ради**
- **Борець з «тінню» із запасною квартирою у Франції: подвійне життя "слуги народу" Данили Гетманцева**
- **Корупційна мережа "слуг народу": "Льоша — це той, хто виділяє бабки"**
- **Брехали щоб красти. Що обіцяли українцям нардепи, які отримали вироки за корупцію?**

[Share 1](#)

Читайте «Аргумент» в [Facebook](#) и [Twitter](#)

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.

Коментарі

ВІДЕО

Воїни «Альфи» СБУ — ТОП-1 серед підрозділів Сил оборони за результатами бойової роботи у квітні

Про що не можна було жартувати в СРСР

HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів

[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку**

використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com